

**UČEBNÍ
OSNOVY
HRY NA LIDOVÉ NÁSTROJE**

**PRO I. A II. CYKLUS
LIDOVÝCH ŠKOL UMĚNÍ**

**STÁTNÍ
HUDEBNÍ
VYDAVATELSTVÍ**

UČEBNÍ OSNOVY HRY NA LIDOVÉ NÁSTROJE

PRO I. A II. CYKLUS
LIDOVÝCH ŠKOL UMĚNÍ

STÁTNÍ
HUDEBNÍ
VYDAVATELSTVÍ
PRAHA 1966

Ediční č. 1

Schváleno ministerstvem školství a kultury dne 30. dubna 1965,
čj. 20 069/65 - IV/4

© Ministerstvo školství a kultury, Praha 1965

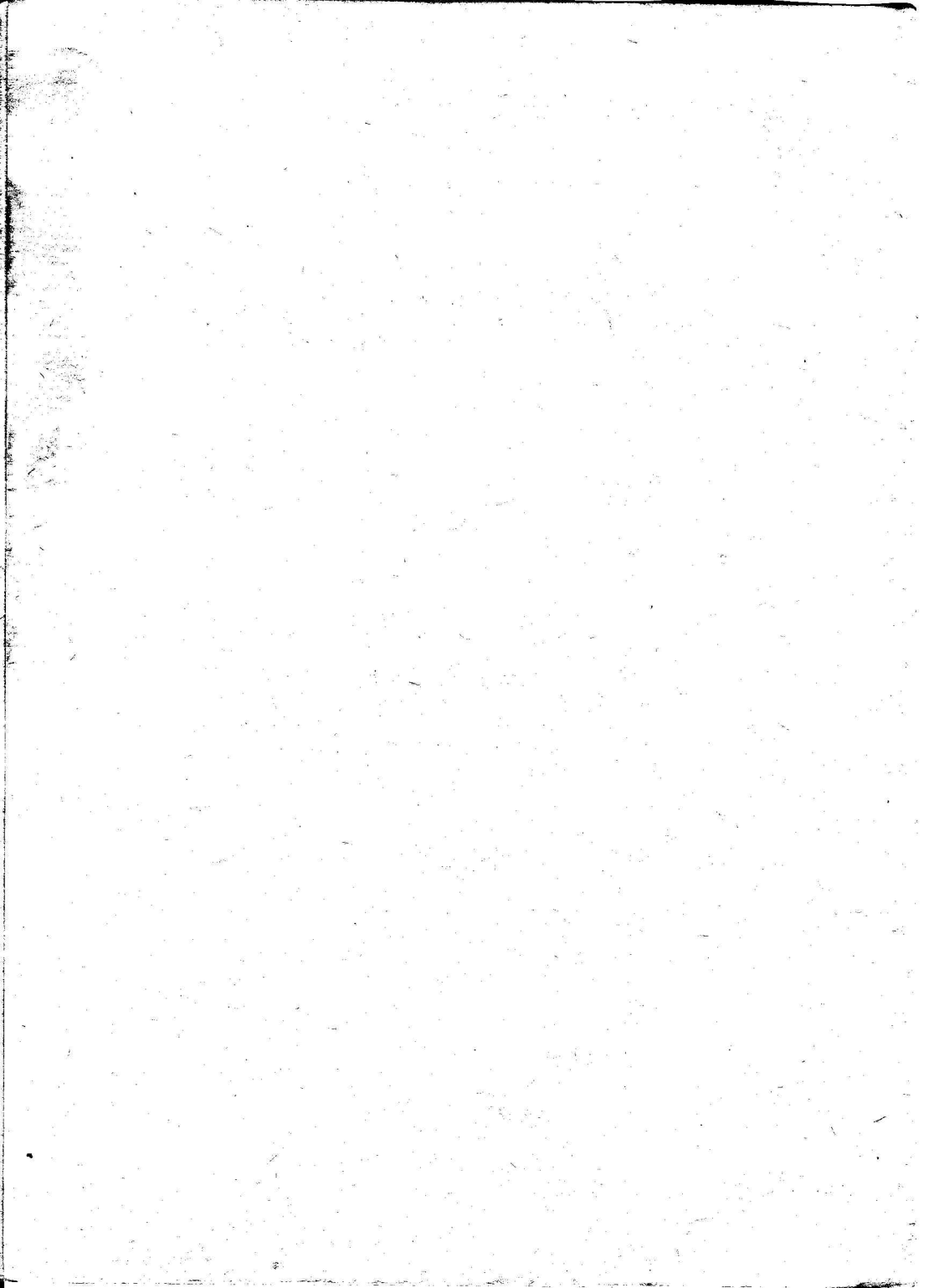
HRA NA AKORDEON

Akordeon zaujímá ve skupině akordických nástrojů přední místo. Je to snadno přenosný, vícehlasý nástroj, který má v hudebním životě plnit jednak funkci samostatného nástroje s vlastní literaturou, jednak nástroje doprovodného a posléze — nástroje v orchestru. Proto se v dnešní hudební praxi akordeonista neobejde bez technické vyspělosti obou rukou, bez znalosti barevných možností nástroje pomocí rejstříkových kombinací a zejména bez dokonalé měchové techniky, která je na současném stupni metodiky ústředním jejím bodem. Teprve správné vedení a ovládnutí měchu vytváří citlivý hudební výraz, který je hlavním cílem nového způsobu vyučování.

Učební látka zahrnuje hru na nástroj, doprovody a harmonizace lidových písní a tanců, hru z listu, hru v duetu a v souboru. I zde je látka rozdělena do dvou cyklů: I. cyklus vytváří 6 ročníků (navazuje na PHV), II. cyklus tvoří 3 ročníky.

Zvláštní důraz klademe zejména v 1. cyklu na velikost akordeonu, který musí odpovídat tělesné vyspělosti žáka. Doporučujeme proto volit dětské nástroje s pomocnými basy (48, 60), jejichž velikost a váha usnadňují ovládnutí nástroje.

Poznámka: Materiály označené hvězdičkou lze koupit v prodejnách n. p. kniha nebo v jiných speciálních obchodech, popřípadě budou časem vydány.

I. CYKLUS

1. ROČNÍK

Cíl:

Plynule číst noty v G a F kličí. Orientovat se na tastaturách. Prakticky se seznámit se základními stupnicemi a akordy. Souhra obou rukou. Počátky akordické hry v levé ruce, později hra melodického basu. Vysvětlit žáku, jak správně sedět, držet a upevnit nástroj. Osvojit si základní způsob vedení měchu — měchové legato výměnou. Vzbudit v žákovi lásku k nástroji a radost ze hry. Učit žáka správně cvičit.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

Pětiprstová průpravná cvičení v legatu, přípravná cvičení ke hře akordického doprovodu: T 43, D 32. Příprava ke hře melodických basů: C — F — G — D. Elementární cvičení souhry obou rukou. Cvičení 4 5 3 2 podkladu palce a překladu ruky.

Poznámka: Celkový rozvrh technických návyků, postup a výběr cvičení se stavuje učitel podle individuálních schopností žáka, podle potřeb a vlastních ověřených zkušeností.

b) Stupnice:

C — E, F — B dur v rozsahu jedné oktávy. Když žák zvládl stupnice v pravé ruce, doporučujeme jejich nácvik v ruce levé. Prstoklad: 4, 2, 4, 5, 3, 5, 3, 4.

Poznámka: Tučnější vytištěná čísla označují prstoklad pomocných basů.

c) Akordy:

Durový kvintakord s obraty: C, G, F v rozsahu jedné oktávy (melodický rozklad). (Prstoklad: 1, 3, 5, 1, 2, 5, 1, 3, 5.) Později připojíme levou ruku (prstoklad 3, 4, 2.) K probraným akordům akordický doprovod v taktu $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$ tenuto, staccato.

d) Školy:

- H. Frühauf—H. Luck—H. Zeiske: Schule für Piano-Akkordeon, I—III
- * Havlíček—Machalíčková—Ondruš: Škola hry na harmoniku
- K. Kluge: Akkordeon-Schule, I—III
- A. Mirek: Škola igry na akkordeone
- I. Slota-Krieg: Neue Schule für Akkordeon
- * J. Vašica: Praktická škola pre planová harmoniku

Školy pro knoflíkový akordeon:

- N. Čajkin, Muzgiz (pozor na základní palcový prstoklad pravé ruky)
- J. Kroupa: Škola hry na knoflíkovou harmoniku

Poznámka: Pro žáky určime jen hlavní sbírku, ostatní slouží učitelé jako pomocný materiál.

e) Etudy:

Bartóková: Etudy pro levou ruku

- J. Castiglione: Zábavné etudy
- C. Czerny-Tomšík: Etudy, op. 599 (výběr z č. 1—22)
- P. Govoruško: Etudy pro bajan

f) Přednesové skladby:

H. Luck: Leichte Spielstücke für Akkordeon, sv. 1

H. Luck: Meine ersten Solostücke für Akkordeon

Sborníky:

- MHR (Malý harmonikový repertoár), č. 1, 2—50 lidových písní (J. Kotík).
- Slovenské ľudové piesne (J. Letňan)

Postupová zkouška:

Stupnice: 2

Akordy: 2 (melod. rozklad)

Cvičení: 1 (ze školy)

Etudy: 1 (z probraných)

Přednes: 1 skladba (2—3 lidové písně)

2. ROČNÍK

Cíl:

Prohlubovat a rozšiřovat nástrojové návyky (správně držet tělo, ruce, paže, nástroj). Nácvik staccata, dvojhmatů. Zdokonalit prstové a měchové legato, tvořit tón, zlepšit ozev. Dosáhnout dynamickou škálu p, mf, f, naučit se ritardando. Dále rozvíjet akordický doprovod. Zdokonalovat souhru obou rukou.

Studijní materiál:

Poznámka: K literatuře uvedené v 1. ročníku lze jako pomocného materiálu dále užít:

K. Kluge: Akkordeon-Schule, sv. 2a, 2b

Fr. Krieg: Etüden für Akk., Tonbildung und Balgführung

Ladewig—Kluge: Melodische Studien

H. Luck: Akkordeon-Studien für Bass und Akkordwerk

K. Wolf: Leichte Vortragsstücke

a) *Technická cvičení:*

Prstové legato a staccato (od kláves i shora) v probraných stupnicích (A. Schmitt, op. 16, výběr z č. 1—33, zvl. i dohromady rovným pohybem). Další příprava akordů a akord. doprovodu (kadence s terciiovými nebo kvintovými tóny v basu). Posilovat 5. a 4. prst v levé ruce. Cvičení nezávislosti rukou.

b) *Stupnice:*

C — E, F — Es dur: v rozsahu jedné oktávy, vše oběma rukama rovným pohybem v legato a staccatu.

a, e, d moll: pravou rukou.

c) *Akordy:*

Další durové akordy harmonicky i melodicky s obraty — tenuto, staccato, legato, malý rozklad. Kvintakordy moll: *a—e—d* (zvlášť) prstoklad v pravé ruce: 1, 3, 5; 1, 2, 5; 1, 3, 5; v levé ruce: 4, 2, 3; 2, 3, 4; 3, 4, 2.

d) *Etudy:*

- C. Czerny-Tomšík: Etudy, op. 599, č. 23—44 (výběr)
- I. Frühaufer: Studien für Akk., II
- Fr. Krieg: Etudy pro tvoření tónu a vedení měchu

e) *Přednesové skladby:*

- K. Bartók—A. Jahn: Harmonika album
- J. Letňan: Slovenské ľudové piesne
- A. Žáková: Nejmladším harmonikářům (výběr, č. 2, 6, 8, 12, 13, 17)
- MHR 2 Lidové písně (J. Kotík)
- MHR 5 Oblíbené melodie (J. Walter) (2—3)
- MHR 5 Skladbičky starých mistrů (B. Macák) (2—3)
- S. Bethmann: Das fröhliche Akkordeon, seš. 1
- Fr. Krieg: Russische und ungarische Volksweisen
- E. Kusserow: 20 Volkstänze
- H. Luck: Leichte Spielstücke, II
- Wohlgemuth: Auf weissen Tasten
- Chrestomatija pedagogičeskogo repertuara dlja bajana dětskich muzikalnych škol, Muzgiz (2—5)
- BNB (Bibliotěka nač. bajan), č. 11, Pěsni i tancy narodov SSSR, Muzgiz

- BNB, č. 13, Legkije pjesy zarubežnych kompoz., Muzgiz
- BNB, č. 16, Pjesy zapadoevr. kompoz., Muzgiz

f) Literatura pro dva akordeony:

- L. Castiglione: Základné etudy
Fr. Krieg: Leichte Volkstänze aus Süddeutschland
H. Luck: Im Duett, I

Sborník:

- MHR 4: Hrajeme ve dvou (J. Walter)

Postupová zkouška:

Stupnice a akordy: 2

Cvičení: 1 (ze školy)

Etuda: 1 (z probraných)

Přednes: 1 skladba původní (pokud možno z paměti) a 1 skladba lidového charakteru (tanec, píseň)

3. ROČNÍK

Cíl:

Prohlubovat nástrojovou techniku. Prstové a měchové frázování, zběhllost ve hře stupnic. Nezávislost rukou. — Hra melodie v pravé a levé ruce, melodické ozdoby. Rozvíjet smysl pro přednes (dynamika, tón, ritenuto, accelerando). Seznámit žáka s přednesem snadných skladbiček klasickejších, romantických a soudobých.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

- H. Luck: Akkordeon-Studien für Bass und Akkordwerk
- H. Luck: Studien für Akkordeon, I
- A. Schmitt, op. 16, Průpravná cvičení, č. 33—64 (výběr)
- W. Schabbe: Cvičení polyfonní hry, I

Poznámka: Výběr ze sbírek zaměříme na prstové, basová a polyfonní cvičení.

b) Stupnice:

Durové stupnice (všechny) v rovném pohybu přes 2 oktávy (pokud dovolí rozsah nástroje). Mollové stupnice cvičit jen s nadanými žáky.

Prstoklad pro levou ruku v moll:

aiolská: 5, 3, 4, 2, 4, 5, 3, 5

harmonická: 5, 3, 4, 2, 4, 5, 2, 5 (3, 4, 5, 2, 4, 5, 2, 3)

melodická: 5, 3, 4, 2, 4, 3, 2, 5 (3, 4, 5, 3, 5, 3, 2, 3)

mel. zpět: 5, 3, 5, 4, 2, 4, 3, 5

Poznámka: Doporučujeme nácvik obou prstokladů.

c) Akordy:

Dur kvintakordy (všechny) s obraty harmonicky: tenuto, staccato, malý rozklad přes dvě oktávy (pokud dovolí rozsah nástroje). Akordy moll pro nadanější žáky.

d) Školy:

Nadále postupovat podle výběru, jak je uveden v 1.—2. ročníku. Pro knoflíkový akordeon: J. Kroupa, N. Čajkin, A. E. Oněgin, A. Ivanov (Muzgiz)

e) Etudy:

- L. Castiglione: Melodické etudy
- C. Czerny-Tomšik: Etudy, op. 599, č. 46—64 (výběr)
Fr. Krieg: Etüden für Akk., Tonbildung und Balgführung
K. Wolf: Wir spielen mit Terzbässen

Pro knoflíkový akordeon:

- P. Govoruško: Pjesy i etudy dlja bajana, I.—III. klas
- A. Lačínov: Etudy sovětských skladatelů pro bajan
- G. Tuškevič: Etudy

f) Přednesové skladby:

- I. Havlíček: Drobné suity
- L. Žáková: Nejmladším harmonikářům č. 9, 21, 22, 24, 30, 10, 18 (výběr)
- ABC melodíí mladého harmonikáře
- HR č. 23, Moravské lidové tance (3—4)
- HR č. 28, Slovenské lidové tance (3—4)
- HR č. 41, Glínka—Čajkovskij: Album drobných skladeb (3—4)
W. Hübschmann: Ausländische Volkslieder, I—II
Fr. Krieg: Kleine Vortragsstücke
H. Luck—G. Wohlgemuth: Staré a nové dělnické písně
W. Schramm: FERIENSPIELE (12 Tanzstücke)
K. Schwaen: 100 Volks- und Zeitlieder
K. Schwaen: Deutsche Volkstänze und Tanzlieder, seš. 1
A. Quisser: 30 lidových tanců

- Pěrvyje šagy bajanista č. 6, Muzgiz
- BNB, 5, Pěsni i pjesy ruskich kompoz., Muzgiz
- BNA 6, Pjesy zarubežnych kompoz., Muzgiz
- BNA 8, Legkie pjesy sovětskich kompoz., Muzgiz

g) Literatura pro akordeonové duo:

- Th. Hloušek: Thema mit Variationen
 Th. Hloušek: Vier tschechische Tänze
 M. A. Knebel: Wir spielen zu zwei
- MHR 4, Hrajeme ve dvou
 Zehn Volkstänze (E. Kusserow, Hofm. L.)

h) Hra z listu:

- K. J. Erben—J. P. Martinovský: Nápěvy písni národních v Čechách (s klav. průvodem)

Postupová zkouška:

Stupnice a akordy: 2 probranými způsoby (od bílé a černé klávesy) a k tomu příslušné akordy

Cvičení: 1 (ze školy)

Etudy: 1 původní skladba (z paměti)

Přednes: 1 skladba lidového charakteru a znalost několika lidových písni (z paměti).

Hra v souboru:

Příprava ke hře a získávání základních návyků (orientace, kázeň, reagování na dirigentské gesto, tónová vyrovnanost, dynamika, přesné nasazení, ukončení aj.). Dvojhlas, tříhlas.

Literatura:

- Grassni—Luck: Das Gruppenspiel im Akkordeonunterricht
 W. Hübschmann: Akkordeonstücke für den Gruppenunterricht, I—II
 E. Kusserow: Schule für den Akkordeon-Gruppenunterricht

4. ROČNÍK

Cíl:

Zvyšovat technickou zručnost a jistotu. Rozvíjet základní schopnosti pro výraz a přednes. Učit jednoduchou harmonizaci lidových písni nevybo-

čujících z tóniny (T, S, D) v dur a moll. Tvořit repertoár lidových písní. Vícehlasá hra, základy rejstříkování, upevnit dokonalé měchové legato.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

- A. Schmitt: op. 16, č. 119—127 (výběr). Cvičení figur akord. doprovodu, dvojhmatová cvičení, nácvik 4hl. kvintakordu, výměny prstů, staccato a legato shora.

b) Stupnice:

Durové stupnice v pohybu rovném i v protipohýbu v rozsahu dvou oktáv (zrychlovací metodou). Mollové stupnice v rovném pohybu.

c) Akordy:

Dur a moll kvintakordy s obraty opakovat [všechny]. 4hl. kvintakord dur s obraty — tenuto, staccato, malý rozklad.

d) Etudy:

- Etudy pro knoflíkový akordeon — Lačinov, Tuškevič, Govoruško, N. Čajkin (6 malých etud), Muzgiz
- C. Czerny-Tomšík: Etudy, op. 599, č. 65—84 (výběr)
- Duvernoy—Machalíčková: Etudy (výběr)
C. Gurlitt: Etudy pro bajaran, Muzgiz
F. Krieg: Etüden für Tonbildung und Balgführung
F. Krieg: Etüden, sv. 4, 5
- H. Lemoine—Machalíčková: Dětské etudy (výběr)
Sačinov: Etudy pro bajaran

e) Přednesové skladby:

- M. Balling: Závod míru (Sólový rep. č. 2)
- J. Bartoš: Malá taneční suita (rukopis)
- N. Čajkin: Malé rondo (Sólový rep. č. 17)
- J. Letňan: Slovenské ľudové piesne, seš. 2 (4—5)
- J. Vašica: Lidové tance národů SSSR
- HR č. 4 — Národní písně a tance
- HR č. 11 — Nejkrásnější melodie P. I. Čajkovského
- HR č. 17 — České lidové tance
- HR č. 21 — Koledy a pastorely
- HR č. 23 — Moravské tance
- HR č. 28 — Slovenské tance
- HR č. 34 — Oblíbené melodie
- HR č. 41 — Glinka—Čajkovskij: Album drobných skladeb
- HR č. 43 — Album klasiků

- HR č. 67 — J. S. Bach
W. Hübschmann: Ausländische Volkslieder, III
K. Schwaen: Bunte Stücke
Deutsche Volkstänze u. Tanzlieder, II (Hofm. L.)
Zeitgenössische Musik für. Akk., I a II (Hofm. L. (2—4))
- Goročov: Legkije pjesy — sv. II (Muzgiz)
- BNA č. 9 — Pjesy zarubežnych kompozitorov (Muzgiz)
- BNA č. 10 — Pjesy ruskich kompoz., II (Muzgiz)
- BNA č. 12 — Pjesy ruskich kompoz. (Muzgiz)
- HNA č. 7 — Pěsni i tancy raznych narodov (Muzgiz)
- BNA č. 8 — Beethoven: Romance; Schumann: Pochod (Muzgiz)
- BNG č. 30 — Ruské tance (Muzgiz)
- PŠB č. 1 — Sov. kompoz. (Moskva 1960)
- PŠB č. 2 — Sov. kompoz. (Moskva 1962)
- PŠB č. 7 — Sov. kompoz. (Moskva 1962)

f) Literatura pro akordeonové duo:

- L. Castiglione: Zábavné etudy
A. Wagner: Akordeon-Duette
MHR č. 7 — Skladby pro 2 harmoniky
- HR č. 39 — Dvě harmoniky
- Chrestomatija pedag. repert. dlja bajan., I (1—2), II (3—4), Muzgiz

Postupová zkouška:

Stupnice: 1 dur protipohybem; moll v rovném pohybu

Kvintakord: 1 s obraty; kvintakord moll 3hl.

Etudy: 1 původní a 1 transkripce

Přednes: 1 původní skladba (z paměti); znalost lidových tanců a písní

Literatura pro soubor:

J. S. Bach: Fünf Stücke (Hofm. L.)

E. Kusserow: Leichte Spielmusik (Hofm. L.)

W. A. Mozart: 2 Menuette und Kontretanz, KV 123 (ZfV, L.)

W. Schramm: Spielmusik über ein altes Lied (Hofm. L.)

K. M. Weber: Marica, op. 3

K. M. Weber: Mazurka (Hofm. L.)

K. M. Weber: Pochod

Hrajte harmoniky (M. Szökeová), Praha

Spielstücke von Schein bis Schubert (Hofm. L.)

Tänze aus der Sowjetunion (K. Grell, Hofm. L.)

5. ROČNÍK

Cíl:

Spojení měchové techniky s kulturou tónu. Základní rejstříkové kombinace: oktávové 8', 16', 4'. Zvyšovat pohotovost, samostatnost a tvořivou iniciativu (účast v souboru, veřejná vystoupení, znalost písní a tanců). Vést k citovému pochopení a prožitku uměleckého díla. Tvorba vlastního repertoáru opakováním nastudovaných skladeb.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

Cvičení pohyblivosti a rychlosti prstů (Schmitt — č. 170—180, výběr). Upevnit všechny druhy stisku kláves — legato, staccato shora, prstové staccato. Akordické figury, kadence, doprovody k tanečním skladbám apod. Práce s měchem (výměna, zastavování, dynamická škála, transpozice do blízkých tónin).

b) Stupnice:

Dur i moll: Souběžně i protipohybem v rychlejším tempu (zrychl. metodou). Chromatická v mírném tempu každou zvlášť. Prstoklad:

1. 4, 2, 3, 2, 4, 5, 3, 4, 2, 4, 5, 3, 4
2. 4, 2, 3, 2, 3, 5, 3, 4, 2, 3, 5, 3, 4

c) Akordy:

Čtyřzvuky dur i moll harmonicky — tenuto, staccato; melodicky legato staccato — oběma rukama rovným pohybem i protipohybem.

d) Etudy:

- C. Czerny-Tomšik: Výběr z pasážových cvičení, op. 261, 269, 139
- H. Lemoine—Machalíčková: Výběr z dětských etud
- K. Kluge: Akk. — Studien für Fortgeschrittene, sv. 2 (5—6)
- Fr. Krieg: Etüden, 3—5

Pro knoflíkový akordeon:

- S. Konjajev: Etjudy dlja bajana, Muzgiz
C. Tuškevič, N. Čajkin, Sačinov, A. Ivanov dále zůstávají.

e) Přednesové skladby:

- J. Bártoš: Malá taneční suita (rukopis)
- J. Hurt: Capriccia (5—9)
- Zd. Pololátník: Veseloherní hudba (rukopis)
- M. Szökeová: Hrajte, harmoniky (5—6)
- HR č. 1 — Polky B. Smetany (5—7)
- HR č. 2 — Valčíky a pochody B. Smetany (5—7)
- HR č. 10 — Východočeské tance — Chodské písně
- HR č. 14 — Lidové písně a tance národů SSSR
- HR č. 17 — České lidové tance
- HR č. 29 — Slezské lidové tance
- HR č. 37 — Vesele do rytmu
- HR č. 44 — Polky F. M. Hillmara
- HR č. 51 — Svět v tanci
- HR č. 61 — Z repert. BERO
- HR č. 63 — Z koncertního pódia
- HR č. 65 — G. Fr. Händel
- HR č. 67 — J. S. Bach
- SR č. 1 — B. Sedláček: Španělský tanec
- SR č. 4 — B. Sedláček: Rozmarný valčík
- SR č. 12 — Ruská lidová píseň Korobejníky
- J. Kofroň: Suita pro akordeon (rukopis)
- BNB č. 17 — Pjesy ruských kompoz.
- BNB č. 74 — Balnye tancy
- BNB č. 75 — Balnye tancy
- BNG č. 5 — Pěsní i pjesy ruských kompoz.
- BNG č. 7 — Pěsní i tancy
- BNG č. 8 — Legkie pjesy sovět. kompoz.
- BNG č. 32 — Ukrajinské a běloruské tance
- Chrostomatija dlja bajana
- Album bajanista — Milovidov, Rečmensklj (Muzgiz), Konjajev (Muzgiz), Ivanov (Muzgiz), Goročov (Muzgiz)

f) Literatura pro akordeonové duo:

- J. Bártoš: Suita (rukopis)
- E. Hlobil: Intermezzo (rukopis)
- B. Smetana: Pochod komediantů
- HR č. 37 — B. Sedláček: Svazácká mazurka. Ruský tanec
- HR č. 39 — Dvě harmoniky
- HR č. 49 — Aram Chačaturjan

Postupová zkouška:

Stupnice: 2 dur, 2 moll (bílá, černá klávesa) příslušným způsobem

Akordy: 2 probraným způsobem

Etudy: 2 (C. Czerny) 1 (H. Lemoine)

Přednes: 2 skladby, z nichž jedna původní (z paměti). Znalost lidových písní a tanců (českých, ruských).

Literatura pro soubor:

G. Fr. Händel: Sinfonia. Sinfonia a Pochod

H. Luc: Pochod. H. Erdlen: Be te Tanz-Suite

Fr. Schubert: Walzer u. deutsche Tänze

W. Schwaen: Musik zu einer Feierstunde; Vier Stücke zum Tanzen

Fr. Schubert: Deutsche Tänze

B. Smetana: Pochod Národní gardy 1848

6. ROČNÍK

Cíl:

Samostatnost, technická vyspělost, zručnost a pohotovost, jistota a spolehlivost hudební paměti. Spojit nástrojovou dovednost s praktickou činností ve veřejném životě (veřejná vystoupení na oslavách, schůzích, doprovody v pionýrských souborech, hra v souboru). Pokusy o vlastní úpravy klavírních, varhanních skladeb. Poznávat zvukové barevné možnosti nástroje — rejstříkové kombinace.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

Průprava velkých rozkladů, skoky v akordovém doprovodu, pětiprstová a dvojhmatová cvičení, lehká prstová technika, volná ruka a zápěstí. Dokonale ovládat dynamiku měchem.

• Hanon: Klavírní virtuos

b) Stupnice:

Dur i moll rovným pohybem i protipohybem. Chromatická stupnice obouřučně (zrychlení tempa) rovným pohybem.

c) Akordy:

Čtyřzvuky dur i moll harmonicky: tenuto, staccato; melodicky: legato, staccato malý i velký rozklad rovným pohybem i protipohybem.

d) Etudy:

- C. Czerny-Tomšik: Výběr z Pasážových cvičení: 40—74
- H. Duvernoy-Machalíčková: Výběr etud, II — op. 176, 276
- K. Kluge: Akk. Studien für Fortgeschrittene, II
- Fr. Krieger: Etüden für Bass und Akkordwerke (6—8)

Pro knoflíkový akordeon:

- Etudy sovětských autorů — Sačinov, Tuškevič, Konjajev, Čapkin, Smirnov, Salimann, Vladimirov, Cholminov, Šišakov, Ivanov (Muzgiz). (Výběr podle schopností žáka.)

e) Přednesové skladby:

J. Z. Bartoš: Lento (rukopis)

E. Hlobil: Tance (rukopis)

- J. Hurt: Capriccia

V. Spurný: Preludia, Valčíky, Mazurky

- HR č. 5 — Zbojnické písně
- HR č. 8 — Sovětské písně
- HR č. 12 — Budovatelské písně
- HR č. 25 — Pionýrské písně
- HR č. 26 — Populární melodie SSSR
- HR č. 29 — Slezské tance
- HR č. 30 — Přednesové a estrádní skladby
- HR č. 34 — Oblíbené melodie
- HR č. 40 — Valčíky
- HR č. 43 — Album klasiků
- HR č. 50 — Charakteristické skladby
- HR č. 51 — Svět v tanci
- HR č. 53 — E. Grieg
- HR č. 61 — z rep. BERO
- HR č. 63 — Z koncertního pódia
- HR č. 65 — G. Fr. Händel
- SR č. 3 — M. Smatek: Dumka, Ruský tanec
- SR č. 9 — J. Kofroň: Furiant
- Album skladeb pro harmoniku — variace na slov. lid. písně (Letňan, Osvěta 5)
- A. Lieskovský: Album popul. skladeb
- O. Gerster: 3 Stücke
- Th. Hlouschek: 10 skladeb (6—7), Variationen über ein böhm. Volkslied
- W. Hübschmann: 3 Miniaturen

H. Kirmsse: 1 Suite
 W. Schramm: Divertimento
 W. Schramm: Suite über ein altes Volkslied
 K. Schwaen: Variationen über den Topfertanz
 N. Staněk: 5 Stücke f. Akk.
 A. Dvořák: Tanec slowiański Nr. 2 (PWM Krakov)
 G. Michiels: Csardasz Nr. 8 (PWM Krakov)
 V. Monti: Csardasz
 S. Prokofjev: Gavotta
 H. Wieniavski: Kujawiak

f) Literatura pro akordeonové duo:

- I. Havlíček: Variace na lid. píseň (rukopis)
- V. Trojan: Slepíčí polka (SR 7)
- Chrestomatija dlja ansamblej bajanov, sv. 3—6 (Muzgiz)
- Kleine Musikalische Kostbarkeiten Grosser Meister, I—V
- HR č. 49, A. Chačaturjan
- Milan Bláha: Perokresba

Z á v ě r e č n á z k o u š k a :

Stupnice: 1 dur všemi způsoby, moll (8, 3, 6) rovným pohybem a proti-pohybem. Stupnice chromatická oběma rukama rovným pohybem.

Akordy: k určené stupnici všemi probranými způsoby

Etudy: 2 (Duvernoy), 2 (Czerny, op. 261), 1 polyfonní skladba

Přednes: (HR 65, 67) a 1 skladba původní, 1 z transkripcí nebo lidového charakteru (tanec, variace na lidovou píseň)

L i t e r a t u r a p r o s o u b o r :

L. Beethoven: Wiener Tänze
 A. Dvořák: Slovanský tanec č. 3
 W. Hübschmann: Drei Volkstänze für Akk.
 W. Hübschmann: Musik für 4 Akk.
 W. Hübschmann: 3 Stücke für 4 Akk.
 G. Klaus: Für den Frieden der Welt
 S. Köhler: 2 Stücke f. Akk. u. Orch.
 C. Kraft: Bolero, Italienische Impressionen
 W. A. Mozart: Acht deutsche Tänze
 Fr. Schubert: Pochody (g, h, E, D, G, Es, c, G)
 J. Strauss: Na krásném modrém Dunaji, Jarní hlasy

H. Trantow: Spielmusik

G. Wohlgemuth: Vier neue Tänze

G. Wohlgemuth: Musik für Akk. — Orch.

Chrestomatija dlja ansamblej bajanov, 3—6 (Muzgiz)

II. CYKLUS

1. ROČNÍK

Cíl:

Vypěstovat smysl pro různé styly. Hrát z klavírních a varhanních partů. Tvořit repertoár, spojovat získané znalosti s praktickou činností ve veřejném životě.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

Opakovat a prohlubovat technické prvky a cvičení podle potřeby. Příprava ke hře dominantního septakordu.
Hanon: Klavírní virtuos (transpozice do vzdálenějších tónin)

b) Stupnice:

Durové a mollové stupnice v tercích a sextách pohybem rovným i protipohybem. Chromatická stupnice pohybem rovným i protipohybem.

c) Akordy:

Velký rozklad durového a mollového kvintakordu (legato, staccato). Dominantní septakord harmonicky: tenuto, staccato; melodicky: legato, staccato malý a velký rozklad — i s obraty. Prstoklad dom. sept.:

- a) harmonický způsob — 42, 42, 32, 52
- b) melodický způsob — 3, 4, 2, 5

d) Etudy:

- H. Duvernoy-Machalíčková: Výběr etud, II
- Fr. Krieg: Etüden für Bass und Akkordwerk

Pro knoflíkový akordeon doporučujeme užívat nadále sbírky etud sovětských autorů: Sačinov, Konjajev, Čapkin, Ivanov, Tuškevič.

e) Přednesové skladby:

- J. Hurt: Capriccia
- HR č. 1, 2, 51, 53, 63, 65, 67 (uvedený v přednesu I. cyklu)
- HR č. 12 Budovatelské písně a častušky
- HR č. 15 Jaroslav Ježek
- HR č. 19 Taneční melodie
- HR č. 26 Populární melodie SSSR
- HR č. 32 Skladby Antonína Dvořáka
- HR č. 33 Taneční melodie

- HR č. 35 Skladby Jaroslava Ježka
- HR č. 36 Světové přehledy
- HR č. 38 Taneční melodie
- HR č. 40 Valčky
- HR č. 42 Operní melodie
- HR č. 45 Populární polky
- HR č. 46 Tango album
- HR č. 47 J. Offenbach
- Album skladieb pre harmoniku — Variace na slov. ľudové piesne (Osvěta 1963)
- BNA č. 38 Vesenjaja serenada
- BNA č. 48 Ukrajinské nar. písně
- BNA č. 60 Tri tanca
- BNB č. 65 Čardáš, Krakovjak
- BNB č. 66 Tri beloruskich tanca
- BNB č. 71 Tri tance z Coppélie L. Delibesa

Hra z klavírních partů:

- J. S. Bach: Dvouhlasé invence
- J. S. Bach: Malá preludia a fughety
- B. Bartók: Mikrokosmos, II, III

Poznámka: Doporučujeme nadále hru v souboru (podle možností), úpravy lidových i umělých písní nebo snazších klavírních skladeb, dále praxi v amatérských nebo mládežnických souborech (doprovázeč, sólista, vedoucí).

2. ROČNÍK

Cíl:

Opakovat dříve nastudované skladby, vytvořit a udržovat krátké programy (10—15 minutové) vhodné k různým oslavným příležitostem (měsíc ČSSR-SSSR přátelství, MDŽ, 1. máj, STM apod.). Uplatňovat nástrojovou dovednost a hudební vzdělání v praktickém životě.

Technická literatura:

a) Stupnice:

Ve dvojhmatech dur, moll (s levou rukou) v tercích. Prstoklad:

3 4 5 3 4 3 4

1 2 3 1 2 1 2

(levá ruka jednohlasně)

Chromatická pohybem rovným a protipohybem (zrychlovací metodou).

b) Akordy:

Zmenšený septakord — harmonický: legato, staccato s obraty
— melodický: legato, staccato, malý a velký rozklad s obraty

Prstoklad: a) harmonický: 42, 52, 32, 42

b) melodický: 3, 5, 2, 4

c) Etudy:

- C. Czerny: Škola zručnosti, op. 299 — výběr z 1. svazku (č. 1—10)
Doporučujeme hru z původních bajanových etud:
- A. Lačínov: Etudy — oddíl 1, Muzgiz
- C. Konjevová: Etudy, Muzgiz
- A. Salinová: Etudy — oddíl 1, Muzgiz

d) Přednesové skladby:

- J. Hurt: Capriccia
- HR č. 26, 32, 36, 40, 42, 47, 53, 63, 65
- SR č. 13
- V. Trojan: Tarantella pro akordeony
- KRB č. 1 — E. Grieg: Norský tanec (duo)
- KRB č. 13 — J. Strauss: Věčnoje dviženije
- KRČ č. 23 — A. Glazunov: Bolšoj vals
- KRB č. 25 — N. Paganini: Moto perpetuo
- KRB č. 27 — G. Verdi: Preludium, Valčík
- Narodnyje pjesni, III
- Albom akordeonista, III
- Albom akordeonista, II (A. Mírek)
- Narodnyje tancy i pljaski, II (Bulatov)
- A. Ivanov: Ruskie pjesni i pljaski, II
- C. Čapkij: Bylnye tancy
- Tichomirov: Tancy narodov SSSR
- V. Rozanov: Albom bajanista, II
- A. Mírek: Chorovod družby, III
- C. Bilatov: Narodnyje tancy
- I. Panický: Variace na ruské lidové písne

3. ROČNÍK

Cíl:

Příprava k ukončení II. cyklu závěrečnou zkouškou nebo veřejným absolventským vystoupením.

a, b) Stupnice — akordy:

Opakovat všechny dosud probrané stupnice a akordy, zrychlovat, vyrovnávat ve zvuku, různé kombinace (např. suity od jednoho tónu). — K závěrečné zkoušce: výběr 2 stupnic a akordů všemi probranými způsoby.

c) Etudy:

- * C. Czerny: Škola zručnosti (ke zkoušce výběr 1 etudy)
Sačinov, Konjajev, Ivanov, Čapkin, Tuškevič, Cramer-Büllov

d) Polyfonie:

- * J. S. Bach: Dvouhlasé a tříhlasé invence (výběr, ke zkoušce 1)

s) Sonatiny:

- E. Q. Naumann (6 sonatin) — Hofm. Lipsko
- * M. Clementi: Sonatiny (V. Kurz, MU Praha)

f) Přednesové skladby:

- * Fr. Brož: Chromatické variace
I. Havlíček: Variace *d* moll (rukopis)
Th. Hloušek: Praeambulum und Fugue
W. Hübschmann: 3 Miniaturen
- * J. Hurt: Capriccia
L. Koryčan: Nová hudba pro akordeon (rukopis)
F. Malige: Variace na českou lidovou píseň (Hofm. L.)
J. Ondruš: Gäderskou dolinou (SR č. 8)
N. Paganini: Capriccio *a* moll (K. Zerzánek, SR č. 13)
O. Palkovský: Poetický valčík (rukopis)
Zd. Pololáník: Veseloherní hudba (rukopis)
W. Schramm: Suita na starou lidovou píseň (celá)
- * V. Trojan: Zřícená katedrála

Poznámka: Z ruské literatury doporučujeme výběr skladeb uvedených ve 2. ročníku.

Komorní hra, hra v souboru, hra z listu a improvizace.

Závěrečná komisionální zkouška, popřípadě absolventské vystoupení.

OSNOVY HRY NA AKORDEON V SOUBORU

U hráče na akordeon musí být od počátku pěstován smysl pro kolektivní souhru, a to od přípravných duet s učitelem, který se žákům může při hře přizpůsobit, až k různým kombinacím. V žácích se vzbuzuje smysl pro společný rytmický cit a pružnou reakci na gesto dirigenta.

Současně se tím umožňuje získat znalosti praktického využití nástroje v orchestru, způsobu nácvičku orchestrálních skladeb a tím dát žákovi základní odborné znalosti a praxi pro působení v různých souborech LUT.

Učitel souborové nebo orchestrální hry musí být pro tento obor zvlášť dobře vybaven, neboť vedle znalostí dirigentských musí rozumět instrumentaci a být schopen upravovat skladby pro různá obsazení souboru. Jako pedagog musí vést žáky k dobrovolné kázní, uvědomělé tvůrčí disciplíně, neboť bez tohoto základního předpokladu nedocílí žádoucích výsledků. Musí neustále pěstovat v žácích orchestrální návyky, např. jednotné měchové frázování, sledování partu a dirigenta aj. Závažnou podmínkou pro získání orchestrálních návyků žactva je práce s děleními skupinami nástrojů (např. skupina prvních nebo druhých akordeonů, basových akordeonů apod., kde má učitel možnost důkladnějšího propracování skladby, rytmu, frázování apod.), a to nejen s celou skupinou, ale i s jednotlivými žáky.

Vedle uplatnění akordeonu v orchestru, ať už symfonickém nebo estrádním, v nejrůznějších komorních obsazení, zvláštním a nejčastěji u nás na hudebních školách se vyskytujícím útvarem je akordeonový soubor. Při výběru literatury, event. při vlastních úpravách je nutno dbát zásadního obsazení akordeonového orchestru. Pro větší názornost můžeme použít srovnání partitury komorního orchestru: I. — II. — III. event. IV. akordeon odpovídá funkci I. — II. — III., event. IV. violini. — Žáci hrají zásadně diskant a jen výjimečně používají basové tastery melodického basu.

Zvláštní skupina akordeonů plní funkci doprovodu — srovnání s violami nebo kontrami v lidovém souboru, kytara nebo klavír v estrádním souboru.

Basové akordeony (nástroje vybavené jen basovou diskantovou tasterou — basorgel), někdy elektrofonické, odpovídají funkčně kontrabasům.

Další skupinu tvoří hráči, kteří obohacují soubor o nové barvy. Jsou to buď normální akordeony, které používáme pro speciální barvy (pomocí rejstříkování), nebo to jsou akordeony nebo jiné nástroje elektrofonické (cembaleť, ionika, elektrofonická kytara a další nástroje tohoto odvětví). V symfonickém orchestru odpovídají těmto barvám hoboje, flétny, lesní rohy, trubky, violoncella, harfa apod. Při rejstříkování využíváme hlavně nových barev a dáváme jim přednost před imitovanými neelektrofonickými nástroji.

HRA NA KYTARU

Do oddělení hry na kytaru se přijímají žáci ve věku devíti let. Studium je rozděleno na dva cykly: 1. cyklus trvá pět let, ve II. cyklu je studium tříleté a žáci se přijímají zpravidla od čtrnácti let.

U mladých žáků je třeba zvlášť pozorného postupu vzhledem k nevyvinuté ruce, která se nemá přetěžovat složitými hmaty; důležitá je hra jednohlasu, aby se u žáků vypínil smysl pro melodii. Zároveň s hrou podporuje učitel žákovu přirozenou chuť ke zpěvu.

Základem nástrojové techniky jsou především stupnice a akordy. Teprve až když je žák zvládne a naučí se ovládat techniku tvoření tónu, přibírají se postupně nástrojové zvláštnosti. Tím uchráníme žáka povrchnosti a nástroj vulgarizace.

Po dokončení studia je žák schopen uplatnit se v souborech pěveckých a instrumentálních, popřípadě v souboru tanečním. Proto je třeba, aby žák dosáhl pohotovosti v doprovodu a ve hře z listu, aby uměl harmonizovat melodie a příležitostně též improvizovat melodicky. Výsledkem studia je schopnost samostatně nastudovat i sólové skladby různých stylů.

Osnovy jsou rámcové a obsahují ověřené ukázky instruktivního a přednesového materiálu; uvedené skladby se mohou doplnit nebo nahradit jinými, obdobnými skladbami stejného technického stupně, podle úvahy učitele. Je žádoucí, aby každý učitel vypracoval doplňující tematické plány pro každou skupinu žáků zvlášť, s přihlédnutím k talentu a technickým dispozicím žáků.

První ročník je určen k ověření talentu a vytrvalosti žáků a z praktických důvodů se doporučuje vyučovat ve skupinách tři až šestičlenných, jsou-li vyhovující podmínky.

Poznámka: Materiály označené hvězdičkou lze koupit v prodejnách n. p. Kniha, ve speciálních obchodech nebo budou časem vydány.

1. ROČNÍK

Cíl:

Naučit se správně držet nástroj, přirozeně držet tělo při hře, správně postavit ruce. Dále je třeba zvládnout základní úhozy, probrat základní takty a jednoduché rytmické figury. Příprava k doprovodu. Hrát jednoduše melodie a snadné sólové skladby.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

Hra jedním prstem (na způsob rasgueada)

Stupnice v dostupných tóninách (prstokladové typy v 1. pol.)

Rozložené akordy

b) Školy:

• Ant. Bartoš: Škola hry na kytaru

• Št. Urban: Přípravná škola hry na kytaru

c) Etudy:

M. Giuliani: op. 1 — Cvičení pro pravou ruku

Poznámka: Etudy ze školy A. Bartoše třeba rozvrhnout do 1. až 5. ročníku.

d) Doprovod:

Příprava k doprovodu a) prodlevou

b) základními funkcemi T—D

Doprovod jednoduchých lidových písní na dvou strunách v C dur, později na třech strunách (s mechanickým střídáním tóniky a dominanty) viz Přípravná škola. Např. Ach, není tu, není, Nejsi, nejsi, Nechoď tam, K Lužanům je cesta.

e) Přednesové skladby:

M. Carcassi: Menuet a jiné skladbičky klasických autorů

F. Carulli: Siciliana

F. Carulli: Larghetto aj. z op. 241 a 121

A. Diabelli: Menuet a jiné drobné skladby

Št. Urban: České tance (Přípravná škola, výběr)

Lidové tance s doprovodem rytmických nástrojů (bubínek, kastaněty aj.)

Postupová zkouška:

Stupnice: 1 (z probraných)

Etudy: 1 (z probraných)

Přednes: 3 jednohlasé lidové písně (hra s doprovodem unisono);
1 skladba z paměti

2. ROČNÍK

Cíl:

Zdokonalit techniku levé i pravé ruky (hra melodií „dopadem“, technika úhozu palcem). Hra jednohlasých melodií v dalších tóninách dur, ukázka v tónině moll. Jednoduchý doprovod k písním. Střídatý bas. Základní dynamika *p* — *mf* — *f*. Hra skladeb drobných forem. Pěstovat hudební paměť.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

Stupnice: jednohlasé v 1 a ve 2 oktávách *D A E F B Es* dur,
a e h, d, g moll

Akordy rozložené:

Základní orientace na IV., V., VII., IX. a XII. pražci hmatníku na jednotlivých strunách (podle názorných ukázek a tabulek)

Melodická hra

Technika úhozu palcem (tj. melodie na basových strunách)

Takty složené a charakteristické rytmické figury lidových tanců

b) Školy:

- Ant. Bartoš: Škola hry na kytaru
A. Modr: Škola stupnic
- Št. Urban: Přípravná škola (postup od jednohlasu k intervalům a ke hře dvojhlasé, později se přibírají snadné trojhmaty)

c) Etudy:

M. Giuliani, op. 1 (pokračovat) a jiná cvičení pro kultivaci tónu pro pravou ruku. Cvičení v intervalech

Výběr etudy klasických autorů (podle situace)

d) Doprovod:

Doprovod jednoduchých lidových písní a tanců základními harmonickými funkcemi T-S-D v dostupných tóninách (*C, G, D, A, a, d* aj.)

J. Seidel: Špalíček

J. Seidel: Národ v písní (hra melodií s doprovodem)

e) Přednesové skladby:

Album skladeb pro sólovou kytaru (výběr, např. Carulli, Giuliani, Carcassi aj.)

Postupová zkouška:

Stupnice: 1 dur, 1 moll

Etuda: 1 (z probraných)

Přednes: 3 písně s doprovodem, 1 skladba z paměti

3. ROČNÍK

Cíl:

Hra jednohlasu v dalších tóninách dur i moll. Hra dvoj- a trojhlasu. — Snadné transpozice melodií (např. E — Es apod.). — Složitější rytmy a zdokonalení dynamiky. — Legato — tenuto, staccato. — Základní tónové rejstříky: sul ponticello, sul tasto. — Speciální úhozy: rasgueado, graneado, chorlitzazo a jejich použití ve skladbách (ukázky). Výměna hlavních poloh.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

Přípravná cvičení s použitím velkého a malého barré

Stupnice: dur do 6 křížků a 4 b; moll do 4 křížků a 3 b

Akordy: rozložené

Legato — tenuto — staccato

Ukázky melodických ozdob: trylek, nátryl, obal aj.

b) Etudy:

M. Carcassi: op. 26, č. 1, 3, 6

F. Carulli: Capriccia

M. Giuliani: op. 1 a, b, c

Další výběr klasických etud

c) Doprovod:

Rytmicky členěný doprovod lidových písní a tanců (viz Přípravná škola). Improvizovaný doprovod s charakteristickými rytmickými figurami. Písně s notovaným doprovodem (vybočení do jiné tóniny, modulate).

d) Přednesové skladby:

J. Seb. Bach: Bourrée

J. Seb. Bach: Preludium

Luis Milan: Pavanny

N. Paganini: Menuety a jiné drobné skladby

R. Schumann: Veselý rolník (a jiné přístupné skladby romantiků)

Výběr ukázek hudby předklasické (Rob. de Visée, N. Lebedorff aj.)

Ukázky skladeb populárních (J. Asplazu — skladby ve flamencu)

Postupová zkouška:

Stupnice: 2 dur a 2 moll s kadencí a rozloženým trojzvukem

Etudy: 2 (z probraných)

Doprovod: k písním a tancům

Přednes: 1 skladba

4. ROČNÍK

Cíl:

Dále rozvíjet a upevňovat techniku. Hra s použitím rejstříků. Pěstovat ušlechtilé tóny. Rozšířit výrazové prostředky (dynamika, agogika). — Speciální úhozy: rasgueado, tremolo aj. — Složitější rytmické útvary. — Flažolety přirozené i umělé. — Vibrato. — Scordatura (přeladění basové struny). — Doprovod umělých písní. — Transpozice.

Studijní materiál:

F. Tárrega: Metodo para guitarra

• Št. Urban: Cesta k umělecké hře na kytaru

Speciální etudy a cvičení (např. H. Villa-Lobos — Etudes)

a) Technická cvičení:

Stupnice: Všechny dur i moll s rozloženými trojzvuky a kadencemi

Přirozené a umělé flažolety

Intervalové stupnice (minimálně dur)

Typické melodické ozdoby

Melodické tremolo

Charakteristické rytmické figury našich i exotických tanců

Speciální úhozy (ukázky ze skladeb, názorné ukázky aj.)

b) Etudy:

D. Aguado: Etuda a moll

N. Coste: Etuda A dur

M. Carcassi: op. 60, č. 3, 13, 19

M. Giuliani: op. 148 (výběr)

F. Sor: op. 35 (výběr)

Poznámka: Doporučuje se přibrat vhodné ukázky koncertních etud nebo motorických skladeb starších i moderních autorů. Harmonické cítění se vy-
pěstuje hrou kadencí a cvičením rozpoznávání alterovaných akordů sluchem
(náznorné ukázky). S žáky cvičíme sestavování akordů z tercí, kvart a jiných
intervalů (podle situace).

c) Doprovod:

Umělé písně s notovaným doprovodem. Doprovod značkováný podle
harmonických funkcí i značkami běžnými v ansámblu.

Max Kníže: Písně

Transpozice melodií

Jednoduché improvizace doprovodu lidových písní a tanců

d) Přednesové skladby:

F. Tárrega: Mazurky

H. Villa-Lobos: Preludia aj.

Výběr dostupných skladeb klasických autorů:

I. Skladby starých mistrů

II. Charakteristické skladby pro kytaru (původní)

Skladby moderních autorů (edice Kytara-sólo, KLHU a SHV)

Skladby „flamenco“ — ukázky (popř. náslechy)

Postupová zkouška:

Stupnice: 2 dur a 2 moll s rozloženými trojzvuky a kadencemi, 2 stup-
nice intervalové

Etudy: 2 (z probraných)

Doprovod: k umělé písni

Přednes: 1 skladba zpaměti

Hra v souboru (příprava):

L. de Call: Dueta pro dvě kytary

F. Carulli: Dueta pro dvě kytary

M. Giuliani: Dueta pro dvě kytary

F. Sor: Dueta pro dvě kytary

Dueta s houslemi, s flétnou, s violoncellem, klavírem aj.

5. ROČNÍK

Cíl:

Vypěstovat zákovu hudebnost v dosažitelném stupni — podle talentu. Vyplnout hudební představitvost. — Uvolnit techniku (dosažení lehkosti). — Dovednost v transpozicích. — Zvládnout techniku doprovodné hry. — Technika úhozu, zušlechtění tónu, vyrovnanost hry.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

Stupnice: Dur i moll, intervalové stupnice, kadence, rozšířené kadence (s vybočením do paralelní moll apod.), rozložené trojzvuky.

Plynulá výměna poloh

Tremolo, umělé flažolety

b) Etudy:

N. Coste: Etudy, op. 38

M. Giuliani: op. 48

L. Leganani: Capriccia

F. Sor: op. 31

Poznámka: Event. jiné etudy podle potřeby či výběr typických technických pasáží skladeb světového repertoáru.

c) Přednesové skladby:

I. Stará hudba (renesance, baroko)

II. Klasické skladby (ukázky sonát aj.)

III. Moderní autoři (charakteristické repertoární skladby)

Příklady:

J. M. Burghauser: Tři české tance

F. M. Kníže: Variace

V. Kostka: Rondo

Št. Urban: Fantasie na lidové motivy

H. Villa-Lobos: Preludia

Závěrečná zkouška:

Technika: 1—2 skladby motorického charakteru

Přednes: 1—2 skladby

Poznámka 1: Po pětiletém studiu má být žák schopen přednést 15—20min. recital sestavený z dostupných skladeb, včetně ukázky pohotovosti v doprovodu.

Poznámka 2: Talentovaní žáci mohou pokračovat ve studiu na LSU ještě v II. cyklu, tj. další tři roky.

Hra v souboru:

L. de Call: Dueta pro dvě kytary

A. Diabelli: Dueta pro kytaru a klavír

Dueta klasických autorů

Doprovod ke skladbám pro smyčcové i dechové nástroje

Hra v žákovském orchestru

II. CYKLUS

Žáci, kteří splnili předpoklady kladené osnovami předešlých pěti ročníků, mohou pokračovat — mají-li potřebné nadání — v dalším cyklu, jehož cílem je jejich umělecká samostatnost. Mohou být přijati věkově i technicky vyspělí žáci (od 14 let) bez pětileté školní přípravy, pokud splní základní podmínky osnov. Volba repertoáru se řídí potřebou žáka — podle úvahy učitele, u amatérů nemá být cílem virtuozita, ale čistota stylové reprodukce a technická pohotovost. Hudební vzdělání amatéra se dá zdokonalit soustavným pěstováním hudebnosti receptivní, tj. návštěvami koncertů a přehrávkami světových interpretů z gramofonových desek a magnetofonových záznamů.

Důležité je pěstovat hru v souborech a komorní souhru.

1. ROČNÍK

Cíl:

Rozvoj hudebnosti poznáváním charakteristických skladeb, typických skladeb a národních stylů a stylových epoch. Pokusy o samostatnou improvizaci doprovodu lidových písní (s modulacemi). — Zdokonalit přednes. — Cvičit pohotovost ve hře z listu, transpozice F klíče. — Hra v komorním souboru.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení:

Stupnice: v tercích a sextách

Akordy: rozložené v celém rozsahu

Pokračovat ve studiu speciálních úhozů

b) Etudy:

N. Coste: Koncertní etuda

D. Fortea: Allegro de l'concerto

L. Legnani: Capriccia

F. Sor: Etuda (harfová)

F. Tárrega: Etuda (Allard)

c) Přednesové skladby:

M. Rodríguez: Tango

A. Sinopoli: Serenada capricho español

J. Viñas: El sueño

J. Viñas: Fantasie original

Poznámka: Event. jiné charakteristické skladby kytarového repertoáru, popřípadě skladby stylu flamenco.

* J. A. Losy: Suity

L. Milan: Fantasia

J. Robinson: Staré tance

R. de Viseé: Suita

Event. skladby předklasických autorů

Souborová a komorní hra:

Dueta pro dvě kytary nebo kytara s flétnou, s houslemi a s jinými nástroji (Call, Carulli, Diabelli, Matiegka aj.).

Tria pro dvoje housle s kytarou (např. polky B. Smetany — Ze studentského života, Luisina polka, Jifinková polka atp.).

2. ROČNÍK

Cíl:

Upevnit získané dovednosti podle individuálních vloh žáka. — Pozornost ke stylu hry. — Praktické uplatnění v souborech, komorní hudba.

Studijní materiál:

a) Etudy:

Koncertní etudy klasických i moderních autorů. Skladby motorického charakteru. Speciální improvizovaná cvičení a výňatky z repertoárních skladeb (technické pasáže a jiné speciality).

b) Přednesové skladby:

F. Carulli: Sonáty

M. Giuliani: Sonáty

F. Molino: Sonáty

Event. další klasikové

J. S. Bach: Suity (loutnové)

Suity starých mistrů

c) Doprovedy:

Písňe moderních autorů, ukázky různých národů

Komorní hra, soubor:

Triá a kvarteta s kytarou (původní skladby)

Skladby aranžované pro aktuální potřebu

3. ROČNÍK

Cíl:

Úplně osamostatnit žáka po hudební a studijní stránce. Přehled o literatuře nástroje, praktické ukázky různých stylů. Vypěstovat smysl pro umělecké hodnoty domácí i světové tvorby. — K závěrečné zkoušce si žák připraví malý recital, sestavený ze skladeb sólových, s ukázkou komorní souhry i doprovodů k písňm.

Repertoár:

I. Stará hudba

II. Klasické sonáty

III. Moderní skladby

IV. Charakteristické skladby instrumentální (virtuózní)

F. Carulli: Koncert A dur s doprovodem ansámblu nebo malého orch.

M. Giuliani: Koncert, I. věta

Výběr ze suit předklasických autorů

Komorní skladby s koncertantním partem kytary:

A. Vivaldi: Concierto

Poznámka: Sestavit program k veřejnému vystoupení je žádoucí i pro žáky, kteří se nemíní věnovat sólové hře; v takovém případě se recital provede interně.

Doprovodnou techniku a komorní hru musí poznat všichni žáci, podle možnosti alespoň v ukázkách. S vrcholnými skladbami světového repertoáru se obeznámí při školních přehrávkách gramofonových desek.

HRA NA DUDY

V osnovách hry na dudy je zahrnuta látka, která během studia má dovést žáka od úplných začátků k takové dovednosti, aby se mohl uplatnit jako hráč v souborech lidové umělecké tvořivosti i jako sólista. Látka je rozvržena do tříletého studia. Délka studia po zkušenostech v praxi odpovídá technickým požadavkům kladeným na tento nástroj. Žáci studují buď od 12 let v I. cyklu, nebo od 15 let v II. cyklu.

Poznámka: Materiály označené hvězdičkou lze koupit v prodejnách n. p. Kniha, ve speciálních obchodech nebo budou časem vydány.

1. ROČNÍK

Cíl:

Zběhlost ve čtení not v G klíči. Seznámit žáka s nástrojem, jeho laděním a s funkcí jednotlivých součástí. Naučit ho držet nástroj a základům tvoření tónu. Měchová technika. Používat celého tónového rozsahu přední píšťaly.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení — školy:

Základy hry na dudy s orientací v tónovém rozsahu nástroje.

F. Havlíček: Praktická škola hry na dudy, č. 1—21

J. Koreš: Škola hry na dudy, č. 1—11

b) Etudy:

Použít celého rozsahu přední píšťaly v melodicko-rytmických studiích.

F. Havlíček: Praktická škola hry na dudy, č. 50—52, 54—60

J. Koreš: Škola hry na dudy, č. 1, 4, 8, 9, 11, 22, 24

c) Přednesové skladby:

F. Havlíček: Praktická škola hry na dudy, č. 78—81 (a další dle výběru)

J. Koreš: Škola hry na dudy, č. 3 (oddělení 5), č. 7 (odd. 5), č. 8 (odd. 2, 11, 15), č. 27 (odd. 6), č. 28 (odd. 1)

Postupová zkouška:

Intonačně a rytmicky přesná hra v rámci celé probrané látky.

2. ROČNÍK

Cíl:

Zdokonalit měchovou techniku a techniku prstů; seznámit žáka s oddělováním tónů stejné výše; příprava ke hře v souboru.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení — školy:

Noty šestnáctinové v kombinaci s různými hodnotami notovými. Cvičení v různých taktech. Synkopy, trioly. Oddělování tónů stejné výše pomocí technického přírazu, pomocí opisu s tercií nebo sekundou, pomocí melodického přírazu kombinovaného.

- F. Havlíček: Praktická škola hry na dudy, č. 1—5, 13—15, 21, 25, 27, 31, 38, 43, 46, 48, 58, 60, 63, 69; Všechna cvičení z oddílu B.
J. Koreš: Škola hry na dudy, č. 12—19

b) Etudy:

Etudy s použitím pomocných not k oddělování tónů stejné výše.

- F. Havlíček: Praktická škola hry na dudy, cv. č. 70, 74, 75, 79, 85, 86, 87, 88
J. Koreš: Škola hry na dudy, etuda č. 2, 5, 6, 7, 10, 12, 15, 18, 19 a 20

c) Přednesové skladby:

Národní písně, ve kterých je možno použít pomocných not k oddělování tónů stejné výše.

- F. Havlíček: Praktická škola hry na dudy, cv. č. 89—107 z oddílu B
J. Koreš: Škola hry na dudy, cv. č. 27, oddíl 1, 2, 4, 5, 8—15, č. 30, oddíl 1 a 2

Postupová zkouška:

Žák prokáže znalost látky v rámci probraných cvičení. Hra národních písní (z paměti).

3. ROČNÍK

Cíl:

Dokonale ovládat nástrojovou techniku. Hrát v různých taktech, měnit cích se během cvičení. Melodické ozdoby, úvod do hry v souboru. Zaspětit žák do improvizace národní a lidové písně. Tvořit druhý hlas z paměti. Zdobení lehké melodie melodickými ozdobami.

Studijní materiál:

a) Technická cvičení — školy:

Melodické ozdoby: nárazy, nátryl, příraz, odraz, obal, skupinka, trylek.

- F. Havlíček: Praktická škola hry na dudy, č. 1, 7, 13, 21, 30, 39, 45, 58, 60, 64, 69, 74, 79, 84, 88, 92, 95, 100, 104, 109, 115
J. Koreš: Škola hry na dudy, č. 20—28

b) Etudy:

Technicky náročné etudy s použitím melodických ozdob.

- F. Havlíček: Praktická škola hry na dudy, č. 120, 121, 127, 133, 139, 145, 147, 159, 166, oddíl C
J. Koreš: Škola hry na dudy, č. 3, 13, 14, 16, 17, 21, 23, 25, 26, 27

c) Přednesové skladby:

- F. Havlíček: Praktická škola hry na dudy, oddíl C, č. 172, 177, 178, 180, 183, 190, 194 a výběr. K prohloubení studia cvičení zběhlosti, č. 1—15
J. Koreš: Škola hry na dudy č. 27, oddíl 3, 7, 16—28, oddíl 3, 6, 9, 11, 13
Melodická cvičení, č. 30, oddíl 3 a 4; cvičení pro dvoje dudy, č. 31

Z á v ě r e č n á z k o u š k a :

Bezvadný přednes a bezpečné ovládání látky v rámci rozsahu učiva.

HRA NA CIMBÁL

V osnovách hry na cimbál je shrnuta látka, která má během tří let dovést žáka od úplných začátků k takové technické a hudební vyspělosti, aby se na jejím základě prakticky uplatnil jako dobrý amatér v sólové hře i v hudebních souborech lidových písní a tanců. Žáci studují buď od 12 let v I., nebo od 15 let v II. cyklu.

Rozdělení učební látky do jednotlivých tříd představuje ucelený stupeň vývoje. Technická cvičení těsně souvisí se cvičeními Skoly hry na cimbál, jsou podstatnou součástí technického vývoje žákovy, a nutno jim proto věnovat náležitou pozornost. Nicméně třeba dbát, aby žák úměrně s technickým zdokonalováním rozvíjel i svoji hudebnost. Jelikož Škola hry na cimbál má k dané učební látce více cvičení, lze osnovami stanovený počet cvičení považovat za maximální a jejich počet může učitel určit výběrem, ovšem v předepsaném rozmezí.

Cvičení, které učitel nezařadí do pracovního plánu žákovy, může být použito ke hře z listu.

Hru doprovodu cvičí žák nejen tím, že přehrává příslušná cvičení ve Skole, ale hlavně že se mu umožní doprovázet jiný nástroj (např. i klavír).

Vývoj žákovy harmonického citění je nezbytným předpokladem pro hru lidových písní, popřípadě pro jeho práci v souborech lidové umělecké tvořivosti.

Poznámka: Materiály označené hvězdičkou lze koupit v prodejnách n. p. Kniha, ve speciálních obchodech nebo budou časem vydány.

1. ROČNÍK

Cíl:

Seznámit se s nástrojem. Umět se posadit u cimbálu, držet paličky. Uvolňování rukou. Cvičit úhoz. Pedalizace. Orientace v strunové soustavě. Výcvik v jednohlasé technice. Průprava k technice dvojhlasé souběžně. Tercie a jiné intervaly v rozsahu oktávy. Střídat dvojhlas s jednohlasem.

Technická cvičení:

Cvičit úhoz v rozsahu $c^1 - c^2$

(V. Brada: Škola hry na cimbál, č. 1)

Cvičit úhoz v rozsahu $d^1 - d^2$

(Čís. 2, 3)

Cvičit úhoz, stupnice, sekvence, rozložené akordy na stupnici G dur v rozsahu $g - g^2$.

(Čís. 4—6)

Cvičit úhoz, stupnice, sekvence, rozložené akordy na stupnicích C, G, D, A.

(Čís. 7—19)

Cvičit úhoz, stupnice, sekvence, tercie v rozsahu jedné oktávy, dvojhlasé intervaly, rozložené akordy na stupnicích C, G, D, A, E, F, B dur, a, d, g, e, h moll.

(Čís. 20—37)

Postupová zkouška:

Stupnice: 1 dur a 1 moll

Akordy: ke stupnicím hraným při zkoušce

Etuda: 1 cvičení technického rázu ze Školy z posledního období

Přednes: 1 cvičení přednesového rázu ze Školy (z paměti)

2. ROČNÍK

Cíl:

Dvojhlasá technika. „Žabka“. Hra v oktávách. Intervaly v rozsahu větším než oktáva. Dvojhlas různosměrný. Tříhlasé akordy v rozsahu oktávy a přes oktávu.

Technická cvičení:

Cvičit úhoz, jenž nenásilně přechází v nácvik tremola. Stupnice, tercie,

oktávy, dvojhlasé intervaly, rozložené akordy ve všech stupnicích dur a moll. Průpravná cvičení hry akordů-arpeggio.

(Čís. 38—48)

Cvičit úhoz tremolo, stupnice, tercie, oktávy, rozložené akordy, tříhlasé akordy ve všech stupnicích dur a moll.

(Čís. 49—81)

Postupová zkouška:

Stupnice: 1 dur a 1 moll

Akordy: ke stupnicím hraným při zkoušce

Etuda: 1 cvičení technického rázu ze Školy (z posledního období)

Přednes: 1 cvičení přednesového rázu ze Školy (z paměti)

3. ROČNÍK

Cíl:

Čtyřhlasé akordy. Shrnout poznatky o doprovodu a hře lidových písní. Všechny typy doprovodů i sólové hry. Harmonické funkce. Hra pěti- a vícehlasých akordů.

Technická cvičení:

Všechna dosavadní cvičení a čtyřhlasé akordy (místo tříhlasých) ve všech stupnicích dur a moll.

(Čís. 62—71)

Všechna dosavadní cvičení v přiměřeně dokonalém provedení.

(Čís. 72—111)

Závěrečná zkouška:

Stupnice: 1 dur a 1 moll

Akordy: k stupnicím hraným při zkoušce

Etuda: 1 cvičení technického rázu ze Školy (z posledního období)

Přednes: 1 cvičení přednesového rázu ze Školy (z paměti), lidová píseň

OBSAH

	str.
Hra na akordeon	3
Hra na kytaru	24
Hra na dudy	36
Hra na cimbál	40

Ediční číslo 1

UČEBNÍ OSNOVY

HRY NA LIDOVÉ NÁSTROJE

pro I. a II. cyklus lidových škol umění

Obálku o grafickou úpravu navrhl Zbyněk Kučera.

Vydalo Státní hudební vydavatelství, n. p., Praha, v roce 1966 jako 1648. publikaci v redakci hudebnin a knih o hudbě pro ministerstvo školství a kultury. Odpovědný redaktor Vladimír Poš. Rotaprintem vytisklo Státní hudební vydavatelství, n. p., Praha.

44 stran - AA 1,90 - VA 2,02 - H 4128 d - F 05*60659

Náklad 2500 výtisků - 09/22

2. vydání

02 - 214 - 66 - Cena 1,50 Kčs - G

0498